

DATOS IDENTIFICATIVOS

Fisioterapia no linfedema

Materia	Fisioterapia no linfedema			
Código	P05G170V01911			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.
A2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
A3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
A4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.
A5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
A6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
A7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.
A8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.
A9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
A11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.
A12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.
A13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
A14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
A15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
A16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
A17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.
A18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.
A19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
B1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
B2	Capacidade de análise e síntese.

B3	Capacidade de organización e planificación.
B4	Capacidade de xestión da información
B5	Resolución de problemas
B6	Toma de decisións
B7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
B9	Compromiso ético
B10	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Razoamento crítico
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Motivación por a calidade.
B17	Adaptación a novas situacións
B18	Creatividade
B19	Iniciativa e espírito emprendedor
B20	Liderado
B23	Traballar con responsabilidade
B24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
B25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
B27	Manifestar discreción
B28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
B29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
B30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
7D Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia.	A2
14D Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de Fisioterapia.	A6
15D Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e esóxena relacionada coa Fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos.	A1 A3
16D Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia.	A3
18D1 Coñecer e comprender os procedementos de Cinesiterapia e Ergoterapia.	A3
18D2 Coñecer e comprender os procedementos de masaxe e Masoterapia.	A3
18D9 Coñecer e comprender os procedementos de Presoterapia.	A3
19D Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos baseados en métodos e técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as especialidades de medicina e cirurxía, así como na promoción e conservación da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, osteopatía e quiropraxe); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia.	A3
20D Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia.	A19
21D Adquirir formación científica básica en investigación.	A15
22D Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico.	A5 A6 A7 A9
2P3 Identificar os datos e describir as alteracións, limitacións funcionais e minusvalías encontradas reais e potenciais.	A4 A5
2P4 Rexistrar de forma sistemática os datos significativos da información recollida e expresalos de forma correcta na historia clínica de Fisioterapia.	A4 A5
3P Determinar o diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación.	A4 A6

4P Diseñar o Plan de intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, se é o caso, coas persoas significativas do seu ámbito, recollendo as súas expectativas respecto á atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	A4 A7	
5P1 Establecer e aplicar os medios físicos terapéuticos nos tratamentos que se presten aos usuarios de todas as especialidades de medicina e cirurxía onde sexa necesaria a aplicación dos mencionados medios.	A4 A8	
5P3 Diseñar e aplicar os procedementos de cinesiterapia, mobilización, manipulación, masoterapia, terapia manual, osteopatía, quiropraxe e demais técnicas manuais.	A4 A8	
5P4 Diseñar e aplicar as distintas modalidades de electroterapia, termoterapia e crioterapia, fototerapia, ultrasonoterapia, vibroterapia, magnetoterapia, ergoterapia e presoterapia.	A4 A8	
5P10 Establecer o plan de pautas a seguir durante o tratamento.	A4 A8	
9P Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade.	A4 A11 A12 A16	
11P Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión.	A4 A14	
12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	A4 A15	
15P Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional.	A4 A15 A18	
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	A4	
18P Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa.	A4 A13 A18	
19P Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade.	A2 A4	
1A Traballar con responsabilidade.	A17	B23
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	A17	B24
3A Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais.	A13	B25
5A Manifestar discreción.	A14	B27
6A Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario.	A14 A19	B28
7A Axustarse aos límites da súa competencia profesional.	A14	B29
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	A18	B30
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.		B1
2TI Capacidade de análise e síntese.		B2
3TI Capacidade de organización e planificación.		B3
4TI Capacidade de xestión da información.		B4
5TI Resolución de problemas.		B5
6TI Toma de decisións.		B6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.		B7
1TP Compromiso ético.		B9
2TP Traballo en equipo.		B10
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.		B11
4TP Razoamento crítico.		B12
5TP Recoñecemento da diversidade e la multiculturalidade.		B13
1TS Aprendizaxe autónoma.		B15
2TS Motivación por a calidade.		B16
3TS Adaptación a novas situacións.		B17
4TS Creatividade.		B18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.		B19
6TS Liderado.		B20

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

Fisioterapia do linfedema en cirurxía plástica, reparadora e estética.	Introdución ao sistema linfático. Fisioloxía linfática. Fisiopatoloxía linfática. Bases da drenaxe linfática manual. Anatomía do sistema linfático. Valoración e tipos de edemas. Profilaxis do edema. Indicacións e contraindicacións do DLM.
Fisioterapia do linfedema en Oncoloxía.	Fisioterapia desconxectiva complexa. Drenaxe linfática manual en pacientes oncolóxicos. Vendaxe multicapas. Presoterapia.

TEMARIO PRÁCTICO

Drenaxe linfática manual.	Práctica de manobras de chamada en coxa. Prácticas de manobras de chamada en perna e pé. Práctica de manobras de chamada en brazo. Práctica de manobras de chamada en antebrazo e man. Protocolo de tratamento en membros inferiores sen afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores sen afectación axilar. Protocolo de tratamento en membros inferiores con afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores con afectación axilar. Protocolo de tratamento en edemas en abdome e mama. Protocolo de tratamento en edema de cara.
Vendaxe multicapa.	Práctica de vendaxe multicapa para edemas linfáticos.
Presoterapia.	Práctica de presoterapia.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	23	30	53
Traballos tutelados	1	15	16
Actividades introdutorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	2	0	2
Sesión maxistral	13	30	43
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	15	16
Probas de resposta curta	1	18	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorías, expoñer e defender un traballo. Utilizarase a Plataforma Tem@.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tem@ apuntamentos que lle servirán de guía.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Traballos tutelados	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABAJO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Presentacións/exposicións	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABAJO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABAJO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Probas	Descrición
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABAJO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	Exame práctico: realizar un suposto práctico.	50
Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia, o alumno debeu superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Bibliografía. Fontes de información

* Leduc, A. Leduc, O., **Drenaje Linfático Teoría y Práctica.**, Masson. Barcelona 2003,

* Ferrandez Jean-Claude., **El Sistema linfático**, Panamericana. Madrid 2006.,

* Leduc, A. Leduc, O., **<http://www.lympho.net>,**

Millán Casas, LAura, **Linfedema: estudio y tratamiento**, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012,

Recomendacións